

به نام خدا

بند عباس هدیہی شاه عباس

مؤلف: اسماعیل شیخی

ویراستار: دکتر حسین بازوند

النشرات سيف

سرشناسه	: شیخی، اسماعیل. ۱۳۵۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: بندرعباس هدیه‌ی شاه‌عباس / مؤلف اسماعیل شیخی.
مشخصات نشر	: خرم‌آباد: سیفا، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ص: مصور، نقشه؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	: 978-600-6394-05-3
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۷۶] - ۱۸۴.
موضوع	: بندرعباس -- تاریخ -- قرن ۱۳ ق
موضوع	: هرمزگان -- تاریخ
موضوع	: ایران -- تاریخ -- صفویان، ۹۰۷ - ۱۱۴۸ ق.
شماره افزوده	: بازوند، حسین، ۱۳۴۴ -، ویراستار
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۲ ش ۹/۴ ن ۷۵/۲۰ DSR
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵/۷۳۲
شماره کتاب‌شناسی ملی	: ۳۲۷۷۰۶

بندرعباس هدیه‌ی شاه‌عباس

ناشر: انتشارات سیفا

مؤلف: اسماعیل شیخی

ویراستار: دکتر حسین بازوند

صفحه‌بندی: نوید علی‌پور

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۹۴-۰۵-۳

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

تقدیم به:

همسر دلسوز و فداکارم که در
تمام مراحل تدوین این کتاب
صبورانه مرا یاری کرد

و

دختران عزیزتر از جانم رها و
گیتا

و

پدر و مادر مهربانم به خاطر
تمامی زحماتشان.

فهرست منابع

صفحه

عنوان

فصل اول: معرفی منطقه هرمزگان ۱۱

موقعیت جغرافیایی هرمزگان ۱۱

آب و هوا ۱۶

وجه تسمیه هرمزگان ۱۹

اصل و نسب مردم استان هرمزگان ۲۰

گذری بر تاریخ هرمزگان تا برآمدن فرمانروایی قاجاریه ۲۴

هرمزگان در روزگاران باستان ۲۴

بررسی وضعیت تاریخی هرمزگان پس از اسلام تا برآمدن فرمانروای قاجاریه ۲۸

فصل دوم: هجوم پرتغالی‌ها به جنوب ایران ۳۷

ورود پرتغالی‌ها به جزیره‌ی هرموز ۳۷

تأثیر پرتغالی‌ها بر اقتصاد دریایی ایران ۴۵

خروج پرتغالی‌ها از هرموز ۵۳

گمبرون پس از اخراج پرتغالی‌ها ۶۵

فصل سوم: تجارت و بازرگانی هرمزگان ۷۳

تجارت داخلی ۷۵

تجارت خارجی ۸۲

تجارت پرتغالی‌ها در منطقه هرمزگان ۸۲

شروع فعالیت تجاری انگلستان در منطقه هرمزگان ۸۸

تأسیس دفتر تجاری انگلیس در بندرعباس ۸۹

تجارت انگلیسی‌ها در بندرعباس در عصر افشاریه.....	۹۰
تأسیس دفتر تجاری هلند در بندرعباس.....	۹۶
تأسیس دفتر تجاری فرانسه در بندرعباس.....	۱۰۰
تجارت هندوستان در منطقه هرمزگان.....	۱۰۲
صادرات و واردات.....	۱۰۴
افول تجارت.....	۱۰۷
پول رایج.....	۱۱۲
عوارض گمرکی.....	۱۱۵
راه‌ها.....	۱۱۷
کاروانسرا.....	۱۲۱
فصل چهارم: اوضاع اجتماعی، فرهنگ و تمدن هرمزگان.....	۱۲۵
اوضاع اجتماعی و فرهنگی.....	۱۲۵
آداب، رسوم.....	۱۲۵
پوشاک.....	۱۲۸
سرگرمی و بازی.....	۱۳۰
اعتقادات و خرافات.....	۱۳۱
زبان و لهجه مردم هرمزگان.....	۱۳۳
انواع موسیقی.....	۱۳۵
اقلیت‌ها در هرمزگان.....	۱۳۷
شهرهای مهم هرمزگان.....	۱۳۸
جزیره هرموز.....	۱۳۸

بندرعباس	۱۴۵
شهر قشم	۱۴۹
جزیره کیش	۱۵۳
شهر مهاباد	۱۵۶
بندرلنگه	۱۵۹
فهرست منابع و مآخذ	۱۷۶
الف- منابع اصلی	۱۷۶
ب- منابع تحقیقاتی	۱۷۹
مقالات	۱۸۲

مقدمه

منطقه هرمزگان از گذشته تا امروز دارای توانمندی و قابلیت های اقتصادی، سیاسی و جغرافیایی بسیار زیادی بوده و در تأمین فضای اقتصادی کشور نقش پررنگی داشته است. به خصوص در عصر صفوی که تحولاتی عمیق در سطح منطقه ای و بین المللی به وقوع پیوست از یک طرف حکومت قدرتمند صفوی در ایران ظهور کرد و از طرف دیگر پدیده ای به نام استعمار به وجود آمد که این پدیده بر تجارت دریایی منطقه سایه افکند و تجارتی را که در سطح محلی و منطقه ای جریان داشت به هم زد.

کتاب حاضر با تکیه بر رویدادهای عصر صفوی نوشته شده که در آن زمان ایالتی جداگانه به نام هرمزگان وجود نداشته است. قسمتی از این منطقه جزء ایالت لار بوده (البته تا زمان فتح لارستان توسط امام قلی خان) که بعد از آن این قسمت زیر نظر ایالت فارس اداره می شده است و قسمت دیگر جزء کرمان به شمار می آمده است.

از این زمان به بعد تجارت وارد عرصه ی بین المللی می شود با این وجود، هم چنان این منطقه در عرصه ی اقتصادی یک تاز میدان بوده است و تا حمله ی افغانه و هرج و مرجی که کشور را فرا می گیرد نقش خود را حفظ می کند؛ اما بعد از آن

به علت کم‌توجهی حاکمان، مناطقی مانند بوشهر، بصره، مسقط جای آن را می‌گیرد.

زمانی که استعمار پرتغال سایه‌ی شوم خود را بر این منطقه می‌گستراند و شاهراه اقتصادی ایران را در اختیار خود می‌گیرد و به مردم محلی ستم روا می‌دارد، شاه‌عباس ظهور می‌کند. او به نجات منطقه می‌پردازد و پرتغالی‌ها را بیرون می‌کند و برای این که چنین حوادثی دوباره تکرار نشود بندرعباس که روستایی کوچک به نام گمبرون بوده است (برای این که بیشتر در دسترس باشد) به مرکز تجاری و بازرگانی تبدیل می‌کند.

آنچه مرا بر آن داشت که کتاب خود را به تاریخ منطقه‌ی هرمزگان اختصاص دهم، یکی این که هرمزگان با سابقه بسیار کهن تاریخی، متأسفانه از دید و نظر مورخین و محققین به‌دور مانده و دیگر شناخت و بررسی اتفاقات دوره شاه‌عباس بود تا تصویری از تاریخ هرمزگان در عصر صفوی در سرزمینی که در آن به دنیا آمده‌ام برای علاقمندان و پژوهشگران تاریخ ارائه نمایم. امیدوارم مورد توجه علاقه‌مندان به تاریخ هرمزگان قرار گیرد.